

การเสริมสร้างความเข้มแข็งหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์

STRENGTHENING OF TUMBON RESEARCH MANAGEMENT UNIT (TRMU) OF UTTARADIT PROVINCE.

ธนวัฒน์ จอมประเสริฐ

อาจารย์ประจำหลักสูตรสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

Thanawat Jompraseret

Social sciences for local development ,faculty of humanities and social sciences uttaradit rajabhat university

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างความเข้มแข็งหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชนของจังหวัดอุดรดิตถ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน และเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการจัดการตนเองระดับชุมชนของตำบลนาร่อง ดำเนินการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix methodology) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร สมาชิกท้องถิ่น เจ้าหน้าที่และผู้แทนภาคประชาชนในเทศบาลตำบลนาร่อง และองค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง จำนวน 191 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ได้ จำนวน 74 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำแนกตามบทบาทหน้าที่ ผู้บริหารและผู้แทนร้อยละ 100 เจ้าหน้าที่เลือกมา 5 คน ผู้แทนภาคประชาชน เลือกมาหมู่บ้านละ 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ และแบบสำรวจรายการ (checklist) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินความพึงพอใจหลังจากการพัฒนาสมรรถนะ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการจัดการตนเองระดับชุมชน พบว่ามีเครือข่ายการเรียนรู้เกิดขึ้นจำนวน 6 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายผู้ปลูกข้าว เครือข่ายเยาวชน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายผู้ออกกำลังกาย เครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

คำสำคัญ : หน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน

ABSTRACT

Research " Strengthening of Tumbon Research Management Unit (TRMU) of Uttaradit Province." aims to develop the Tumbon Research Management Unit capacity in the systematic thinking process. Community ,Participation Process, Processors And Tumbon Research Manager and to build a learning network for community self-management in the pilot district. Conducting mixed methodology both quantitatively and qualitatively. Sample 74 people by purposive sampling. The tool used to collect data was a 5-level rating scale questionnaire and checklist.

Statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation Qualitative data was used for content analysis.

The research found that

1. The results of the satisfaction assessment after the workshop showed that the overall picture was at a high level.

2. Creating a self-management learning network There are 6 network of learning networks. Rice Grower, Network Youth, Network Elderly ,Network Fitness, Community Product Network

Keywords : Tumbon Research Management Unit

บทนำ

การศึกษาไทยในรอบ 100 ปี ที่ผ่านมา เป็นการศึกษาที่ตัดขาดจากรากเหง้าของตัวเอง เนื่องจากการเอาวิชาความรู้ด้านวิชาการเป็นตัวตั้ง ทำให้การศึกษานั้นห่างจากชีวิต ห่างจากความเป็นจริง ที่ดำรงอยู่ ห่างจากสังคมไทยที่ควรจะเป็น สิ่งที่เกิดขึ้น นั้นได้ก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงต่อสังคมไทย ในขณะที่สังคมได้วิวัฒนาการไปมีความเชื่อมโยง สลับซับซ้อน และเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาที่ลอยตัวจากความเป็นจริงนั้น ย่อมไม่สามารถสร้างสติปัญญาให้สังคมไทยได้เพียงพอ ที่จะรักษาบูรณภาพและดุลภาพในตัวเอง การสูญเสีย เหล่านั้นได้นำไปสู่วิกฤตการณ์ของการศึกษา รวมถึง ปัญหาต่างๆ ของประเทศ แนวคิดดังกล่าวได้พยายาม เปลี่ยนจากการพัฒนาไปสู่การเรียนรู้ หรือเปลี่ยนแปลง แผ่นดินเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ อยากเห็น สถาบันการศึกษาเรียนรู้ร่วมกับคนในชุมชน ที่ไม่ใช่ การเรียนที่เป็นเฉพาะวิชาอย่างเดียว แต่ต้องเอาชีวิต ประสบการณ์ ชุมชน ความรู้ความสามารถในตัวมนุษย์ เป็นตัวตั้ง ซึ่งการเรียนรู้ที่ดี คือสิ่งที่ประเสริฐของมนุษย์ แสวงหาและช่วยให้เพื่อนมนุษย์พบกระบวนการเรียนรู้ ที่ดี (ประเวศ วะสี, 2554: 2)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์เป็นสถาบัน เพื่อการศึกษาและพัฒนาท้องถิ่น มีนโยบายสนับสนุน

อาจารย์และบุคลากรปฏิบัติงานแบบบูรณาการพันธกิจ ทั้งด้านการสอน วิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุง ศิลปวัฒนธรรม มุ่งเน้นการพัฒนา นวัตกรรม องค์ความรู้และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อท้องถิ่น ส่งเสริมให้บุคลากรของมหาวิทยาลัยทำงานด้วยจิต วิญญาณเพื่อชุมชนท้องถิ่นโดยร่วมกับองค์กรภาคี ทั้งภายในและภายนอกในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, 2556: 1) โดยเฉพาะ การวิจัยและบริการวิชาการบูรณาการกับการเรียน การสอน

ในปี พ.ศ.2551 มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ ได้พัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วย จัดการงานวิจัยระดับคณะ (Research management Unit: RMU) ขึ้น โดยมีองค์ประกอบหน่วยละ 5-7 คน มีบทบาทในการร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพัฒนา ข้อเสนอโครงการวิจัย ประเมินกลั่นกรองเบื้องต้นและ ร่วมกิจกรรมวิจัยและบริการวิชาการด้านต่าง ๆ จากผลการดำเนินการวิจัยร่วมกับ ชุมชน ของมหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรดิตถ์ค้นพบว่าการศึกษาวิจัยและบริการวิชาการเชิงพื้นที่ โดยใช้พื้นที่เป็นห้องปฏิบัติการนั้น หากดำเนินงาน อย่างไม่มีระบบนักวิจัยต่างคนต่างทำงานของตนเองจะทำให้ ชุมชนซ้ำ ได้โจทย์ปัญหาเพียงผิวเผิน ไม่ได้เข้าถึงแก่นแท้

ของปัญหาอย่างแท้จริง จึงเกิดแนวคิดเครือข่ายตำบลต้นแบบที่สามารถจัดการตนเองได้ สามารถค้นหาโจทย์และนำข้อมูลชุมชนไปใช้เพื่อการพัฒนา ร่วมกับมหาวิทยาลัยในการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ สามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ จนเกิดเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ได้ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ได้เรียกชื่อเครือข่ายการดำเนินงานแบบนี้ว่าเป็นกลไกการทำงานของ “หน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน” (Tambon Research management Unit: TRMU) ซึ่งเป็นกลไกใหม่ที่ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ออกแบบขึ้นทำงานควบคู่ไปกับหน่วยจัดการงานวิจัยระดับคณะของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ หน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU) นี้เกิดขึ้นจากการรวมตัวของแกนนำชุมชนที่ต้องการจัดการตนเองสู่การพัฒนาอย่างเป็นระบบ

จากการดำเนินการที่ผ่านมา เนื่องจากหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน เป็นกลไกใหม่ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวของแกนนำชุมชนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาวะ ยังมีข้อจำกัดด้านสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการและใช้ข้อมูลเพื่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น ทั้งด้านกระบวนการคิดเชิงระบบ การสื่อสารเพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชน และการจัดการความรู้และวิจัยชุมชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

เพื่อเป็นการเพิ่มสมรรถนะเกี่ยวกับการจัดการและใช้ข้อมูลเพื่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่น ทั้งด้านกระบวนการคิดเชิงระบบ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาการกระบวนการ และการจัดการความรู้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งโดยมีหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU) ของตำบลนาร่องจำนวน 2 แห่ง ประกอบด้วยเทศบาลตำบลนาร่อง และองค์การบริหารส่วนตำบลวังแดงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสมรรถนะหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชนในด้านกระบวนการคิดเชิงระบบ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาการกระบวนการ และนักรจัดการความรู้และวิจัยชุมชน โดยผ่านกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัยและการนำผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์
2. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการจัดการตนเองระดับชุมชนของตำบลนาร่อง

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร สมาชิกท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้แทนภาคประชาชนในเทศบาลตำบลนาร่อง และองค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง จำนวน 191 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ผู้บริหาร สมาชิกท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้แทนภาคประชาชนในเทศบาลตำบลนาร่อง และองค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง จำนวน 74 คน ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จำแนกตามบทบาทหน้าที่ ผู้บริหารและผู้แทนร้อยละ 100 เจ้าหน้าที่เลือกมา 5 คน ผู้แทนภาคประชาชน เลือกมาหมู่บ้านละ 1 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดเนื้อหาออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านกระบวนการคิดเชิงระบบ
2. ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. ด้านวิทยาการกระบวนการ
4. ด้านการจัดการความรู้

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ทำการศึกษา ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง อำเภอตรอน จังหวัดอุดรดิตถ์ และเทศบาลตำบลนาร่อง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2560 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2561

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากงานวิจัย

1. ผลผลิต (Out put)

1.1 ได้พัฒนาหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU) สู่การจัดการตนเองของชุมชน ในจังหวัดอุดรดิตถ์

1.2 หน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU) สามารถค้นหาโจทย์วิจัยที่ตอบสนองการแก้ปัญหาของสังคม ชุมชน ในพื้นที่ได้

1.3 ได้โจทย์วิจัยที่ตอบสนองการแก้ปัญหาของสังคม ชุมชน

1.4 เกิดเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการจัดการตนเองระดับชุมชน

2. ผลลัพธ์ (Out come)

2.1 เกิดการตื่นตัวในการจัดการตนเองของชุมชน

2.2 การแก้ไขปัญหาในระดับชุมชนจะถูกนำไปสู่ นโยบายสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.3 เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับชุมชนอื่นๆ ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. ผลกระทบ (Impact)

3.1 นำไปสู่การแก้ไขปัญหาในชุมชน โดยมีการพัฒนาโจทย์วิจัยหรือปัญหาในพื้นที่อย่างจริงจัง ตรงตามความต้องการของชุมชน และปัญหานั้นเกิดจากข้อเสนอในที่ประชุมประชาคม ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น อัตราการเจ็บป่วยน้อยลงและมีรายได้เพิ่มขึ้น

3.2 ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีองค์ประกอบมาจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาควิชาการและภาคประชาชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 จัดประชุมกลุ่มเป้าหมายได้แก่ผู้บริหาร สมาชิกท้องถิ่น เจ้าหน้าที่และผู้แทนภาคประชาชนในท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวังแดงและเทศบาลตำบลน้ำริด จังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการคัดเลือกหรือเลือกสรรหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU)

ขั้นตอนที่ 3 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU) เพื่อสำรวจความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU)

ขั้นตอนที่ 4 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU) เพื่อออกแบบการพัฒนาหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU)

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาสมรรถนะหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU) ตามผลการประชุมในขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนที่ 6 ทดลองการพัฒนาโจทย์วิจัยที่ตอบสนองการแก้ปัญหาของชุมชนในพื้นที่ ขั้นตอนที่ 7 ประเมินผลการเสริมสร้างความเข้มแข็งหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU)

เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของ ลิเคอร์ท (Likert Scales) 5 ระดับ (Best and Kahn, 1993 :246 อ้างถึงใน ธิดา ฉิมพลี, 2549: 57) จำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 ใช้สำหรับสอบถามเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการของกระบวนการคิดเชิงระบบ จำนวน 5 ข้อ กระบวนการมีส่วนร่วม

ของชุมชน จำนวน 5 ข้อ วิทยากรกระบวนการ จำนวน 5 ข้อ และการจัดการความรู้ จำนวน 5 ข้อ รวมจำนวน 20 ข้อ ชุดที่ 2 ใช้สำหรับประเมินผลความพึงพอใจในการเสริมสร้างความเข้มแข็งหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชนจำนวน 10 ข้อ

2. แบบสำรวจรายการ (checklist) ใช้สำหรับสำรวจความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน (TRMU)

3. ประเด็นประชุมเชิงปฏิบัติการ ใช้เป็นประเด็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านกระบวนการคิดเชิงระบบ

3.2 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

3.3 ด้านวิทยากรกระบวนการ

3.4 ด้านการจัดการความรู้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชาชนในชุมชนตำบลวังแดงอำเภอตรอน จังหวัดอุดรธานี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 20 คน ไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับ ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha-coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ จำนวน 2 ชุด เท่ากับ 0.97 และ .095 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณได้มาจากการที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้บริหาร สมาชิกท้องถิ่น เจ้าหน้าที่และผู้แทนภาคประชาชน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้มาจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศชายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.73 จำแนกตามสถานภาพ พบว่ามากที่สุด ได้แก่ สมรส 50.00 คิดเป็นร้อยละ 48.65 จำแนกตามสถานภาพและเพศ พบว่าผู้บริหาร สมาชิกท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ และผู้แทนภาคประชาชน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

2. ผลการศึกษาแนวคิดและหลักการของกระบวนการคิดเชิงระบบ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยากรกระบวนการ และการจัดการความรู้พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.32$, S.D. = 0.55) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านกระบวนการคิดเชิงระบบ ได้แก่ การพัฒนาท้องถิ่นควรคำนึงถึงคนส่วนใหญ่ ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.48) ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.51) ด้านวิทยากรกระบวนการ ได้แก่ วิทยากรการฝึกอบรม จะต้องเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.50) และด้านการจัดการความรู้ ได้แก่ หลังการทำกิจกรรมทุกครั้งควรมีการแลกเปลี่ยนหรือประเมินผลเสมอ ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.60)

3. ผลการสำรวจความต้องการและออกแบบในการพัฒนาสมรรถนะหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน พบว่า 3 อันดับแรก ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การประชุมย่อย การสัมมนาและการศึกษาดูงาน ตามลำดับ

4. ผลการพัฒนาสมรรถนะหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชนในด้านกระบวนการคิดเชิงระบบ

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาการกระบวนการ และนักการจัดการความรู้และวิจัยชุมชน โดยผ่านกระบวนการพัฒนาโจทย์วิจัยและการนำผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์

4.1 ผลการพัฒนาสมรรถนะมีการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการกลุ่มตัวอย่างจำนวน 74 คน ในเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ กระบวนการคิดเชิงระบบ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาการกระบวนการ และนักการจัดการความรู้และวิจัยชุมชน เป็นเวลา 2 วัน นอกจากนี้ยังมีการประชุมกลุ่มย่อยในชุมชนตามที่กลุ่มตัวอย่างแจ้งอย่างไม่เป็นทางการอีกด้วย

4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจหลังจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจต่อเนื้อหาวิทยาการกระบวนการ ($\bar{x} = 4.65$, S.D. = 0.51) สถานที่เอื้อต่อการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.48) วิทยาการมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดได้ดี ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.56) เอกสารประกอบการประชุม ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.58) ความพึงพอใจโดยรวม ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

5. ผลสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการจัดการตนเองระดับชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรธานี และเทศบาลตำบลน้ำริด อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่าได้มีเครือข่ายการเรียนรู้เกิดขึ้น จำนวน 6 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายผู้ปลูกข้าว เครือข่ายเยาวชน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายผู้ออกกำลังกาย เครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการจัดการตนเองของเครือข่ายการเรียนรู้และตัวอย่างโจทย์วิจัย

ที่	เครือข่าย	การจัดการตนเอง	ตัวอย่างโจทย์วิจัย
1	เครือข่ายเกษตรอินทรีย์	มีการประชุมเชิงปฏิบัติการทุกเดือน มีการแลกเปลี่ยนและให้ความรู้สมาชิก มีการหาตลาดอินทรีย์หรือตลาดสีเขียว มีการจัดทำธรรมนูญเกษตรอินทรีย์ มีการส่งเสริมการทำปุ๋ยอินทรีย์	1. การพัฒนาเกษตรอินทรีย์อย่างยั่งยืน ควรเป็นไปในแนวทางใด 2. การสร้างความร่วมมือและขยายตลาดอินทรีย์หรือตลาดสีเขียว
2	เครือข่ายผู้ปลูกข้าว	มีการประชุมเชิงปฏิบัติการทุกเดือน มีการศึกษาดูงาน มีการแลกเปลี่ยนและให้ความรู้สมาชิก มีการจัดแปลงสาธิต มีการช่วยเหลือด้านเครื่องจักรแก่สมาชิก	1. การใช้นวัตกรรมทางการเกษตรเพื่อลดต้นทุนการผลิต 2. การเพิ่มผลผลิตโดยวิธีธรรมชาติ
3	เครือข่ายเยาวชน	มีการประชุมเชิงปฏิบัติการทุกเดือน มีการแลกเปลี่ยนและให้ความรู้สมาชิก มีการจัดกลุ่มย่อยเพื่อดูแลซึ่งกันและกัน มีการส่งเสริมการต่อต้านยาเสพติด	1. การสร้างจริยธรรมแก่เยาวชน 2. การสร้างกระบวนการที่ช่วยน้อง 3. การสร้างความเป็นคนมีจิตอาสาของเยาวชน

ตารางที่ 1 แสดงการจัดการตนเองของเครือข่ายการเรียนรู้และตัวอย่างโจทย์วิจัย (ต่อ)

ที่	เครือข่าย	การจัดการตนเอง	ตัวอย่างโจทย์วิจัย
4	เครือข่ายผู้สูงอายุ	มีการประชุมเชิงปฏิบัติการทุกเดือน มีการรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญา มีพื้นที่การแสดงออกสำหรับผู้สูงอายุ	1. การดูแลตนเองของผู้สูงอายุ 2. อาหารสำหรับผู้สูงอายุ 3. การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
5	เครือข่ายผู้ออกกำลังกาย	มีพื้นที่การแสดงออก มีการตรวจร่างกายอย่างสม่ำเสมอ มีการส่งเสริมวัสดุอุปกรณ์การออกกำลังกาย	1. การออกกำลังกายเพื่อลดพุง 2. การเลือกอาหารประจำวันเพื่อสุขภาพ 3. วิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับเพศและวัย
6	เครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน	มีการประชุมเชิงปฏิบัติการทุกเดือน มีการแลกเปลี่ยนและให้ความรู้สมาชิก มีการอบรมโดยนักวิชาการและนักการตลาด มีการจัดหาช่องทางจำหน่าย มีการระดมทุน	1. การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ 2. การออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ 3. การระดมทุนจากกลุ่มหรือสถาบันการเงิน

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาแนวคิดและหลักการของกระบวนการคิดเชิงระบบ กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาการกระบวนการ และการจัดการความรู้ พบว่า ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน วิทยาการกระบวนการ และการจัดการความรู้ พบว่า ด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เห็นว่าประชาชนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจพื้นฐานในหลักการของการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนเป็นอย่างดี เนื่องจากส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องบริการหรือติดต่อกับประชาชนเป็นส่วนใหญ่ซึ่งสอดคล้องกับอรรถัย ก๊กผล (2556: 98) ที่เห็นว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ โดยเฉพาะให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอ ตอบสนองต่อความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่องอธิบายกระบวนการได้อย่างชัดเจน ลดปัญหาข้อสงสัยที่อาจ

ก่อให้เกิดข้อสงสัยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระยะเริ่มต้น ขณะเดียวกันตั้งใจรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นและนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันนำมาสู่ความร่วมมือความเข้าใจ และการสื่อสารที่ดีขึ้นและสอดคล้องกับอรรถัย พระทศ (2558) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษา ชุมชนป้อมมหากาฬ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินโครงการควรเริ่มจากการกำหนดนโยบายจากล่างขึ้นบน ควรศึกษาจากความต้องการของประชาชนและมีการวางแผนบริหารจัดการดำเนินการอย่างเป็นระบบ หน่วยงานภาครัฐควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดแนวทางและวางแผนในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการรับฟัง แสดงความคิดเห็น

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงบทบาทของชุมชน พร้อมกับตัดสินใจร่วมกันในแนวทางการวางแผน การดำเนินโครงการต่อไป

ส่วนด้านวิทยาการกระบวนการนั้น กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า วิทยาการการฝึกอบรม จะต้องเป็นผู้ที่สร้าง บรรยากาศการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับพรชัย แก้วประเสริฐ (2555: ออนไลน์) ได้กล่าวว่าวิทยาการ กระบวนการจะต้องเป็นผู้มีบทบาทในการกระตุ้น ให้สมาชิกกลุ่มเกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ต้องสร้างความเข้าใจระหว่างสมาชิกกลุ่มและช่วยให้กลุ่ม สามารถค้นหาวิธีการแก้ไขปัญหาที่ครอบคลุมและสร้าง พันธะสัญญาในระหว่างมวลหมู่สมาชิก โดยจะต้องทำ ตนเป็นกลางไม่แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่กลุ่ม อภิปรายหรือศึกษากันอยู่ ซึ่งวิทยาการเป็นหัวใจสำคัญ ที่จะช่วยให้การฝึกอบรมสัมฤทธิ์ผลหรือล้มเหลว เพราะบทบาทในกระบวนการเรียนการสอนอยู่ที่ วิทยาการทุกคนเป็นวิทยาการได้ แต่จะเป็นวิทยาการที่ดี หรือไม่เพียงใดขึ้นอยู่กับพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ บุคลิกภาพ และคุณลักษณะ ที่เพียงพอ

2. ผลสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการจัดการ ตนเองระดับชุมชนตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าได้มี เครือข่ายการเรียนรู้เกิดขึ้น จำนวน 6 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ เครือข่ายผู้ปลูกข้าว เครือข่าย เยาวชน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายผู้ออกกำลังกาย เครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งนี้ เนื่องมาจากการ สนับสนุนเป็นอย่างดีจากคณะผู้บริหารทั้งส่วน

ท้องถิ่นและส่วนปกครอง ทำให้การดำเนินงาน ของหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชน สามารถนำ ความรู้ที่ได้จากการอบรมสัมมนาไปดำเนินการแก้ไข ปัญหาในพื้นที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการ เสริมสร้างความเข้มแข็งหน่วยจัดการความรู้และวิจัย ชุมชน (TRMU) โดยร่วมมือกับภาควิชาการจัดประชุม เชิงปฏิบัติการในลักษณะเดียวกันนี้อย่างต่อเนื่อง
2. ควรขยายกระบวนการวิจัยนี้สู่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นอื่นๆ โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อการ เสริมสร้างความเข้มแข็งหน่วยจัดการความรู้และวิจัย ชุมชน (TRMU) เป็นนโยบายสาธารณะของท้องถิ่น นั้นๆ

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย ในครั้งนี้ได้รับทุนอุดหนุนจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ผ่านความเห็นชอบจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปี งบประมาณ 2561 ผู้วิจัยขอขอบคุณยิ่งในการ สนับสนุน งบประมาณในครั้งนี้ ขอขอบคุณคณะผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนที่ทำให้การวิจัยให้ผ่าน พ้นไปด้วยดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มตัวอย่างจาก เทศบาลตำบลน้ำริด อำเภอเมือง และองค์การบริหาร ส่วนตำบลวังแดง อำเภอดรอน จังหวัดอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

ธิดา นิยมพลี. (2549). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี.

วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประเวศ วะสี. (2554). “มหาวิทยาลัย พลังแก้วิกฤตชาติ : อุดรดิตถ์โมเดล”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ อุดรดิตถ์, 6 (13), 2-3.

พรชัย แก้วประเสริฐ. (2555). **วิทยาการกระบวนการ**. ค้นเมื่อ มีนาคม 11, 2561, จาก<https://www.gotoknow.org/posts/183826>

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ กองนโยบายและแผน. (2556). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ พ.ศ. 2555 – 2558. อุดรดิตถ์: ผู้แต่ง.

อรทัย กิกผล. (2552). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน สำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: จริยสุนิหวงศ์การพิมพ์.

_____. (2556). **การบริหารปกครองสาธารณะ: การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21** (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์รังสิต.

อรทัย พระทัด. (2558). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ กรณีศึกษาชุมชนป้อมมหากาฬ**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการสาธารณะ) สาขาวิชาการบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.